

the first two years of life. The first year of life is the most critical period for the development of the brain.

The second year of life is the most critical period for the development of the brain.

The third year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fourth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fifth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The sixth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The seventh year of life is the most critical period for the development of the brain.

The eighth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The ninth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The tenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The eleventh year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twelfth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The thirteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fourteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fifteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The sixteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The seventeenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The eighteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The nineteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twentieth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-first year of life is the most critical period for the development of the brain.

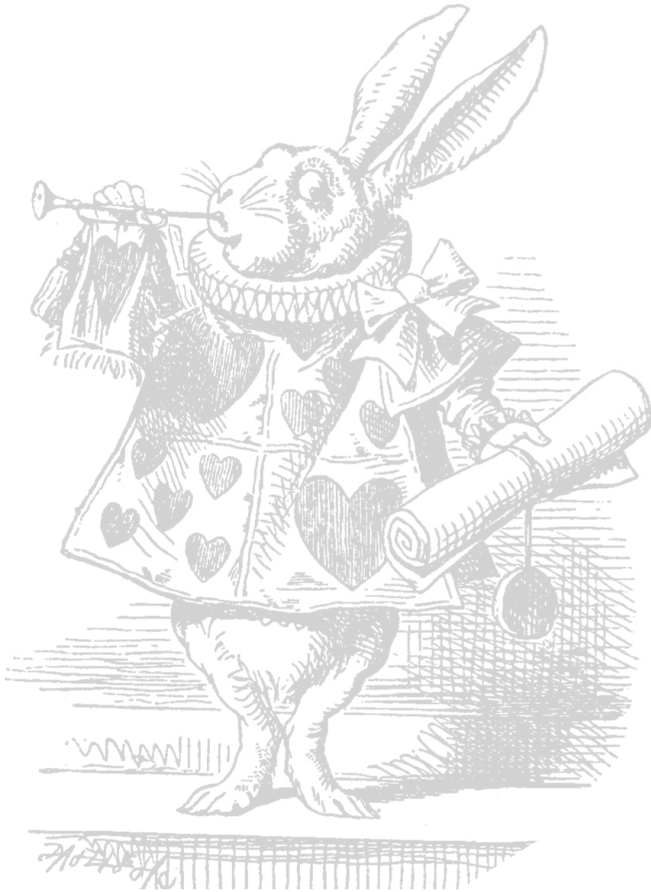
The twenty-second year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-third year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-fourth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-fifth year of life is the most critical period for the development of the brain.

LEWIS CARROLL
Alice Harikalar Diyarında

LEWIS CARROLL

27 Ocak 1832'de İngiltere'de doğdu. Asıl adı Charles Lutwidge Dodgson'dır. Matematik alanında uzmanlaştı.

En ünlü kitabı *Alice Harikalar Diyarında* 1865'te, onun devamı sayılan *Aynanın İçinden* ise 1871'de yayımlandı. Matematğin ve edebiyatın yanı sıra fotoğrafçılıkla ilgilendi, Anglikan papazlığı yaptı. 14 Ocak 1898'de hayatını kaybetti.

Alice's Adventures in Wonderland

İletişim Yayınları 2789 • İletişim Çocuk Klasikleri 9

ISBN-13: 978-975-05-2707-4

© 2019 İletişim Yayıncılık A. Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2019, İstanbul

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli

TASARIM Suat Aysu

KAPAK ve İLLÜSTRASYON Seda Mit

İÇ İLLÜSTRASYONLAR John Tenniel

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Cemile Sarı

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

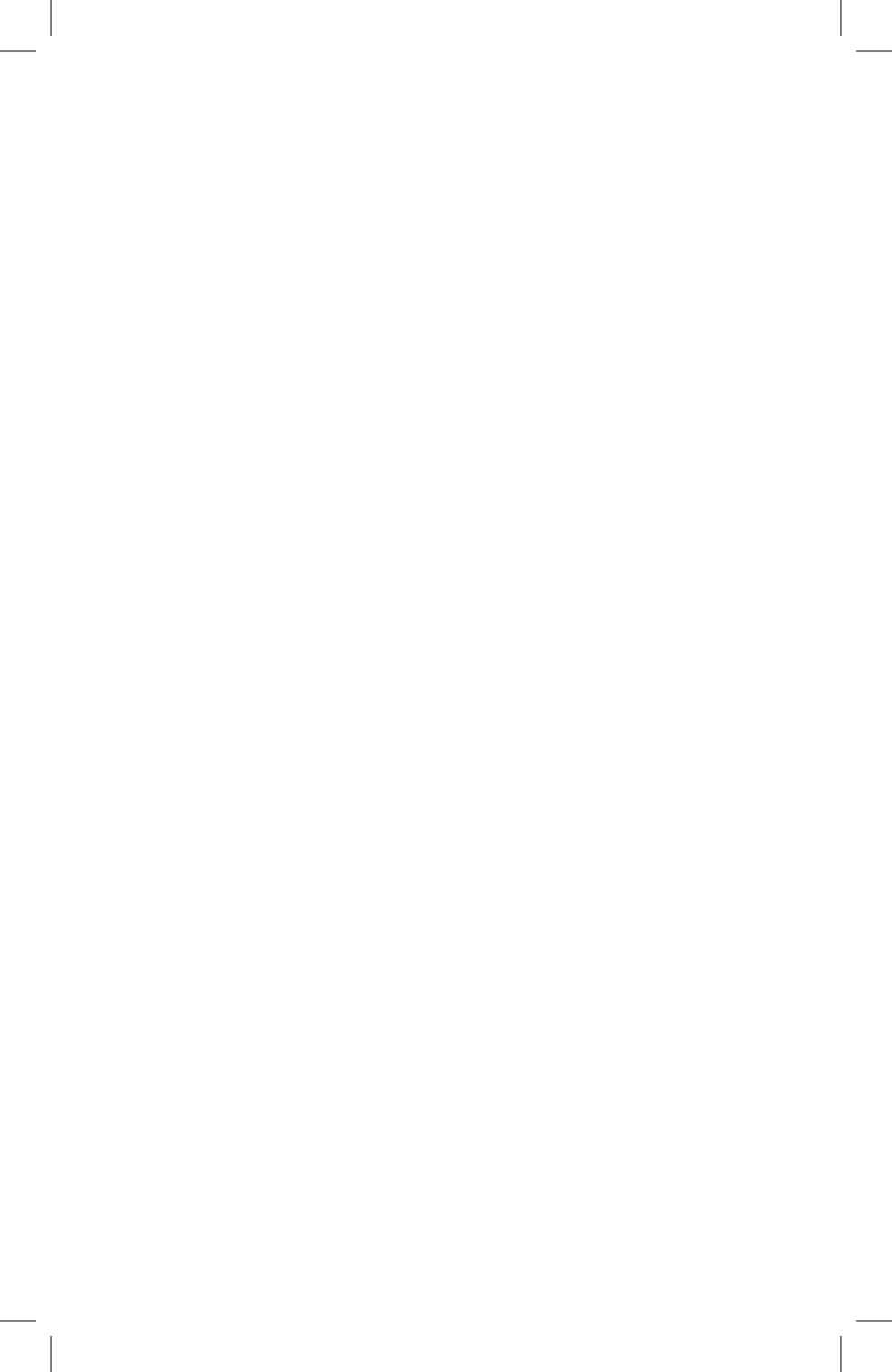
LEWIS CARROLL

Alice Harikalar Diyarında

Alice's Adventures in Wonderland

ÇEVİREN
MAHİR ÜNSAL ERİŞ

Ö N S Ö Z

Alice Harikalar Diyarında, bir buçuk yüzyıldan daha uzun süredir hem çocukların hem de yetişkinlerin ilgisini çeken bu ilham verici roman, yaratıcısının hayatından derin izler taşıyan kitaplar soyundan geliyor. Charles Lutwidge Dodgson, İngiltere'nin kuzeyindeki küçük bir kasabada doğdu. Önce Rugby School adındaki okula giderek matematik öğrendi ve sonra, Oxford Üniversitesi'nde din üzerine eğitim aldı. Ormanda, çayırlarda, eski ve karmaşık binalar arasında bir yaşam sürdü, Thames Nehri'nde gezintilere çıktı. Yaşamında önemli bir yer tutan bu mekânlar *Alice Harikalar Diyarında* için bir kaynak oldu. Alice'in içine daldığı tüm o labirentler, karşılaştığı yaratıklar buralardan alınan ilhamla yazıldı; dahası, bu kitabın ilk adımı bir nehir gezintisinde atıldı. Fakat Dodgson, Alice'i yazmadan önce başka metinler yazmıştı.

Öncelikle, bir matematikçi ve ilahiyatçıydı. Bu alanlarda sık sık yazılar yayımlıyordu. İki alan da yazarın edebiyat anlayışını etkilemişti. Matematikçi yanı oyunlu, dolambaçlı, bilmeceli metinler yazmasını sağlıyordu. İlahiyatçı yanı ise eleştirel bir yönden etkilemişti onu: O zamana kadar yazılmış çoğu çocuk romanı ahlaki yönden birtakım kısıtlamalar dayatıyordu, her biri onlarca kıssayla doluydu. Dodgson bu anlayışa karşı çıktı ve çocuklar için daha eğlenceli kitaplar yazdı. Bunların yanı sıra, güldürü şiirleri kaleme alıyordu. Belki matematikçi ve ilahiyatçı olmasını göz önüne alarak, bu "ciddiyetsiz" şiirleri dergilere takma adlarla gönderdi. Daha sonra bu adlardan biri olan Lewis Carroll'ı yazdığı tüm edebi metinlerde kullandı.

Charles Lutwidge Dodgson'ın Lewis Carroll'a dönüşmesiyle birlikte, *Alice Harikalar Diyarında*'dan daha detaylı olarak bahsetmeye başlayabiliriz. Carroll'ın içinde bulunduğu yalıtılmış ortam yeni insanlarla, çocuklarla karşılaşmasını engelliyordu. Üniversite ortamında ve din çevrelerinde çok fazla çocuk yoktu. Arkadaşı Henry George Liddell'in çocukları Alice, Lorina ve Edith'le vakit geçiriyordu. Onlarla gezintilere çıkıyor, kitapta da önemli bir yer tutan kroketi gerçek hayatlarında oynuyor, onlar için bulmacalar hazırlıyordu. Bu sırada fotoğrafçılık yapmaya başlamıştı. Çocuk fotoğrafları çekiyordu. O zamanki fotoğrafçılık tekniği nedeniyle, bir fotoğrafı çekmek yaklaşık bir dakika sürebiliyordu ve çocukların bir dakika boyunca hareketsiz kalması gerekiyordu. Carroll, çocuklar kıpırdamasın diye bu süre boyunca hikâyeler anlatıyordu. Güneşli bir gün, Liddell'in kızlarıyla bir sandal gezisine çıktı. Gezi sırasında çocuklar ondan bir hikâyeye anlatmasını istedi. Carroll "Alice, ablasıyla birlikte nehrin kıyısında boş boş oturmaktan sıkılmaya başlamıştı..." diyerek başladı anlatmaya ve böylece *Alice Harikalar Diyarında* doğdu.

Yazar, burada anlattığı hikâyeyi geliştirip kâğıda döktü. Yarattığı metne “Alice’in Yeraltındaki Maceraları” adını verdi ilk başta. El yazısıyla bir defteri doldurdu, resimler çizerek defteri Alice’e hediye etti. Daha sonra kendi imkânlarıyla, ismi de *Alice Harikalar Diyarında* olarak değiştirerek metni kitap olarak bastırdı. O dönemin ünlü çizeri John Tenniel bu kitap için illüstrasyonlar hazırladı. Bu illüstrasyonlar neredeyse kitabın kendisi kadar ünlendi ve günümüzde bile hemen hemen bütün baskılarda kullanılır. Kitap çıkar çıkmaz çok satmasa da, düzenli bir satış başarısı elde etti. Bu sayede *Aynanın İçinden* gibi devam kitaplarının basımı mümkün oldu. Bunun yanı sıra, belki de hiçbir kitabın *Alice Harikalar Diyarında* kadar çok uyarlaması yapılmadı. Ünlü yönetmenler Alice filmleri çekti, besteciler müzik eserleri hazırladı, oyun yazarları metni sahnelenmek üzere değiştirdi. Daha da önemlisi; söz oyunları, bulmacalarla dolu bu çevrilmesi zor metni yüzlerce çevirmen farklı dillere çevirdi ve kitabın tüm dünyada tanınmasını sağladı. Çocuklara ne yapmaları gerektiğini katı bir biçimde dayatan bir anlayışın yerine, çocuğu merkeze alan çocuk edebiyatı anlayışının şekillenmesini sağlayan *Alice Harikalar Diyarında* günümüzde hem çocuklar hem de yetişkinler tarafından okunmaya devam ediyor.

Alice's Adventures

In Wonderland

Alice's Adventures in Wonderland

Altın rengi ikindide
Süzülüyorduk avare;
İş bilmez iki kürekçimizin
İşliyordu minik kolları,
Güya minik elleriyse
Rehberlik ediyordu gezintimize.

Ah, insafsız Üçlü! Olmadık bir zamanda,
Harikulade bir havada,
Yalvar yakar oldular bir masala
Oysa bir tüyü kaldıracak kadar bile yoktu kudreti!
Fakat zavallıcık, elinden ne gelirdi
Bu üç çenebazın karşısında?

İlki gayet sertti,
“Başlasın,” diye emretti:
Daha kibardı İkincisi
“Saçmalıklarla dolu olsun!” dedi.
Üçüncüsüyse, dakika geçmiyordu ki
Araya girip masalı bölmesin.

Çok geçmeden sessizlik galip geldi,
Peşindeydiler bayıla bayıla
Hayali çocuk dolanmaktayken
Acayip ve keşfedilmemiş harikalar diyarında,
Kurtla kuşla çene çalarken arkadaşça–
İnanır gibi oldular doğruluğuna.

Gitgide sona yaklaştıkça masal
Kurudu hayal kuyuları,
Bitkin olan dermansızca
Çabalasa da “Devamı başka zaman–”
Dediler, “O zaman bu zaman!”
Şen şakrak, çığlık çığlığa.

Harikalar Diyarı böylece sürüp gitti:
Ağır ağır, adım adım,
Acayıplıklar nakşedildi–
Artık masal bittiğine göre,
Eve yollanabilir bu şenlikli kafiye,
Akşam güneşinde.

Alice! Alın bu çocukça hikâyeyi,
Kırmadan, incitmeden,
Koyun çocukluk düşlerinin saklandığı yere
Belleğin esrarlı dehlizlerinde,
Bir seyyahın solmaya yüz tutmuş çiçek tacı gibi
Uzak mı uzak diyarlardan koparıp getirdiği.

TAVŞAN DELİĞİNDEN AŞAĞIYA

Alice, ablasıyla birlikte nehrin kıyısında boş boş oturmaktan sıkılmaya başlamıştı: Ablasının okuduğu kitaba şöyle göz ucuyla bir-iki baktıysa da kitapta ne resim ne de konuşma vardı; “Resimsiz ya da konuşmasız bir kitap,” diye düşündü Alice, “ne işe yarar?”

Kendi kendine düşünüp (düşünebildiği kadarıyla tabii, sıcak hava uykusunu getirip onu sersemletmişti), papatya tacı yapmanın vereceği keyif yerinden kalkıp papatya toplamaya değer mi karar vermeye çalışıyordu ki yanından koşarak pembe gözlü Beyaz Tavşan geçti.

Bunun pek de dikkate değer bir yanı yoktu, hatta Tavşan’ın kendi kendine “Aman! Aman! Çok geç kal-

mış olmalıyım!” diye söylenmesi bile pek tuhaf gelmedi Alice’e (gerçi sonradan düşündüğünde, buna şaşırması gerektiği fikrine vardı, ama o an her şey olağan görünmüştü); fakat Tavşan *ceket cebinden bir saat çıkarıp* saati kontrol ederek aceleyle yoluna devam edince, Alice ayağa fırladı, beyninde aniden

bir şimşek çakmış, daha önce bırakın içinden çıkarcak saati, ceket cebi olan bir tavşan bile görmediğini aymış, meraktan çatlayarak çayırdaki Tavşan'ın peşine düşmüş, tam çitin altındaki kocaman tavşan deliğine girmek üzereyken onu görmüştü.

Alice göz açıp kapayıncaya dek tavşanın peşinden deliğe yuvarlanıverdi, tekrar nasıl çıkacağını bir an olsun düşünmemişti.

Tavşan deliği bir süre tıpkı tünel gibi dümdüz devam etti, sonra aniden derinleşti, öyle anıydı ki Alice durup düşünmeye fırsat bulamadan kendini çok derin bir kuyuya benzeyen bu deliğe yuvarlanırken buldu.

Ya kuyu çok derindi ya da Alice çok yavaş düşüyordu, aşağıya doğru yol alırken etrafına bakınıp bundan sonra olacakları merak edecek kadar zamanı olmuştu çünkü. Önce, aşağıya bakıp neyle karşılaşacağını kestirmeye çalıştı ama o kadar karanlıktı ki hiçbir şey göremedi: Sonra kuyunun duvarlarına baktı ve her yerin dolaplar ve kitaplıklarla kaplı olduğunu fark etti: Yer yer haritalar ve resimler duvarlara çivilenmişti. Yanından geçtiği rafların birinden bir kavanozu kapıverdi: Kavanozun üstündeki etikette "PORTAKAL MARMELATI" yazıyordu, ama ne yazık ki içi boştu: Yine de aşağıdaki birilerini öldürebileceğinden korkarak kavanozu fırlatıp atmak istemedi, biraz çabalayıp, düşerken rast geldiği dolaplardan birine bırakıverdi.

"İşte!" dedi Alice kendi kendine. "Böylesi bir dü-

şüşün yanında merdivenlerden alt kata yuvarlanmam ne ki! Evdekiler ne kadar cesur olduğumu düşünecekler! Yine de, çatıdan aşağıya düşsem bile bunun hakkında tek kelime etmemeliyim!” (Bu neredeyse gerçektir.)

Aşağıya, aşağıya, aşağıya. Bu düşüş *asla* bitmeyecek miydi? “Kim bilir şimdiye dek kaç kilometre düştüm?” dedi Alice yüksek sesle. “Dünyanın merkezine yakın bir yerlere yaklaşmış olmalıyım. Yani herhalde: Altı yüz kilometre kadar aşağıdayım, sanırım–” (anlayacağınız üzere, Alice okuldaki derslerinde buna benzer şeyler öğrenmişti, her ne kadar bu durum bildiklerini göstermesi için *pek* iyi bir fırsat olmasa da, çünkü etrafta onu duyabilecek kimse yoktu, yine de öğrendiklerini tekrar etmesi iyi bir alıştırmaydı) “–evet, mesafe bu kadar olmalı– peki o zaman hangi enlemde ve boylamdayım acaba?” (Alice’in enlemin ya da boylamın ne olduğu hakkında en ufak bir fikri yoktu, ama böyle gösterişli kelimeler kullanmayı seviyordu.)

Durmaksızın devam etti. “Acaba düşerek dünyanın *diğer tarafından* çıkabilir miyim? Dışarı çıktığımda kendimi baş aşağı yürüyen insanların arasında bulsam ne komik olur! Antitoplar, sanırım–” (hiç kimse duymadığı için memnundu, bu sefer, büsbütün yanlış bir kelime gibi geliyordu kulağına) “–tabii onlara ülkenin adını sormam gerekir. Hamfendi, pardon, burası Yeni Zelanda mı? Ya da Avustralya?” (konuşurken bir yandan da reverans yapmaya